

Syn lovce medvědů

Kateřina Kružíková

Lidské omyly jsou někdy banální – spletete si číslo autobusu, necháme tašku s celým nákupem i s bramborami pro babičku v supermarketu, platíme v knihovně směšně vysoké zpozděné, až na nás postarší dámy za přepážkou valí oči. Na druhou stranu, někdy je dopad lidského faktoru daleko širší a může celé lidstvo poznamenat na několik desetiletí i století. Když Erich von Wolf kdysi chybně určil, že ve 100 gramech špenátu je neuvěřitelných 35 miligramů železa, ještě nevěděl, kolik zkažených nedělních obědů tím do budoucna způsobí. *Jen pěkně papej ten špenáteček, Pepičku, je v něm hodně železička. Maminko mně to nechutná...maminko, asi budu blinkat. Jez!*

Když Kryštof Kolumbus přistál u břehů Nového světa, v domnění, že se plavbou na západ přes Atlantický oceán dostal k břehům východní Indie, zcela (ne)logicky nazval tamější obyvatele Indiány. Svým omylem vytvořil originální název pro americké etnikum, který se zažil a na rozdíl od špenátové *katastrofy* s desetinnou čárkou, nikdy nepřepsal. Historických otázek a podnětů k diskuzi nám tu vyvstává bezpočet, najde se ale i jedna jazykovědná, a sice jestli psát slovo indián s malým nebo velkým počátečním písmenem.

Zdrojů pro rozlousknutí indiánského oříšku je mnoho, nicméně dříve, než jsem otevřela různé slovníky a zahájila pátrání na internetu, vzpomněla jsem si na máminu sbírku legendárních *májovek*, na kterou v naší knihovně sedá prach, a jednu z nich otevřela. Vlastně to bylo teprve podruhé v životě, jelikož moje generace vyrostla na jiných knížkách a co se týče mé osoby, dobrodružné indiánské příběhy mě nechávaly chladnou. Na pojmenování původních amerických obyvatel jsem narazila záhy: *Ten chlapík jede od Indiánů k Indiánům. Takže my jsme mezi nimi a přitom nevíme, kde jsou oni. Klidně na ně můžeme narazit a přijít o své skalpy.* Překladatelka zvolila velké počáteční *I*, nicméně nelze to považovat za pádný argument zatracující *i* malé, i když by někdo z předchozích generací mohl namítnout, že není nad čím přemýšlet a že se to v *májovkách* psalo právě takto.

O něco relevantnější a méně poetický zdroj je článek Zdenka Salzmana v Naší řeči z roku 1972, ve kterém uvádí, že slovo *indián* označuje v etnologii široký soubor obyvatelstev, kterými byly jednotlivé části Ameriky původně osídleny, a lze tedy uvažovat o tom, že by se se slovem *indián* kvůli svému rozsahu zacházelo stejně jako se slovem *černoch* a *běloch*. Zároveň dodává, že *indián* byl původně odvozen od slova Indie, nicméně považovat ho za jméno obyvatelské, čímž by se zdůvodnilo psaní velkého *I*, je podle jeho názoru *kuriózní historické opodstatnění*. On sám se kloní k malému *i*, ale dodává, že Pravidla českého pravopisu z roku 1957 uvádějí jedinou správnou variantu *indián* s *I* velkým, čímž se vysvětluje, proč v *májovkách* narážíme právě na *Indiány*.

Když zalistujeme v aktualizovaných Pravidlech z roku 1993, nalezneme slovo *indián* s malým *i*, spolu s definicí, že se jedná o *příslušníka antropologické skupiny*. Akademický slovník cizích slov přichází také pouze s variantou *indián*, a i se stejnou definicí. Naproti tomu Slovník spisovného jazyka českého připouští psaní *i* i *I*, přičemž pro variantu *Indián* přichází s vysvětlením, že se jedná o *příslušníka některého z kmenů původního obyvatelstva Ameriky (mimo Eskymáky)*.

Je pravda, že jména členů antropologických skupin, náboženských skupin a hnutí se píšou s malým počátečním písmenem. V případě indiánů jde potom spíše o otázku, jak si slovo vykládáme. Pokud na něj budeme nazírat právě jako na označení pro příslušníka antropologické skupiny, měli bychom psát malé počáteční písmeno. Pokud se ale zabýváme nebo pojednáváme o indiánech jako o původních amerických obyvatelích, kteří jsou součástí konkrétního kmene např. Komančové, Siouxové, Tonkawové, tak je podle mého názoru možné psát i *Indiáni*, navzdory tomu, že Pravidla českého pravopisu uvádí pouze variantu s malým počátečním i.